

tatók az eredeti átvételét elismerik. A másolatokat a könyvtár a kutatók neveinek rendjében őrzi, ami egyben bizonyos mértékig téma-szerinti csoportosítás is, figyelemmel a kutatási témák differenciáltságára. A feldolgozott anyag így a későbbiek során is felhasználható.

Ezzel a folyóirat figyelési rendszerrel elértük, hogy általában két hetes átfutással az intézetbe járó folyóiratokban megjelent, őt érdeklő cikkekről minden kutató értesül. Miután pedig nem vesszük túlságosan igénybe a kutatók idejét, s maguk is felismerték a rendszer hasznos voltát, az a tapasztalatunk, hogy szívesen és jól végzik a rájuk háruló munkát.

A figyelt témákról összeállított jegyzék természetesen ott van minden folyóirat figyelő asztalán. Ez a jegyzék bármikor kiegészíthető, módosítható minden formaságtól mentesen.

Ilymódon figyelőszolgálatunk állandóan és szorosan alkalmazkodik a kutatók érdeklődéséhez és annak esetleges változásaihoz. E rendszer mellett hetenként átlag 60 cikk kiértékelése történik. Ennek hatása alatt az utolsó három hónapban /1959. április - június/ mintegy 50 %-kal több folyóiratot kölcsönöztek ki, mint az elmúlt év azonos időszakában, és még ennél is nagyobb mértékben emelkedett a cikkfordítási igény.

Ezek az adatok azt mutatják, hogy ismertetett rendszerünk lényeges fejlődést mutat. Természetesen korántsem állíthatjuk, hogy ez a megoldás tökéletes. Tenni való még bőven van, és a fokozott iramu fejlődés e téren is újabb és újabb követelményeket vet fel.

Dr. Bánhidý Árpád

- x x x -

A PASSZIV DOKUMENTÁCIÓ FELDOLGOZÁSÁNAK ÉS
A REFERÁTUMMAL ELLÁTOTT DOKUMENTÁCIÓS CIKK-KATALÓGUS
SZERKESZTÉSÉNEK NEHÉZSÉGEI A HÁLÓZATI KÖNYVTÁRAKBAN.

Az Országos Műszaki Könyvtárhoz mint a műszaki termelési könyvtárhálózat központjához tartozó könyvtárak állománya könyvek, folyóiratok, fordítások, fotokópiák, prospektusok, szabadalmak, vállalati irodalom: kutatási jelentések,

tanulmányuti beszámolók stb.-ből áll. A könyvek és folyóiratévfolyamok egységes nyilvántartását és szak- és betűrendes katalógusba vételét irányelvek szabályozzák, az egyéb irodalom /fordítások, fotokópiák, prospektusok, szabadalmak, vállalati irodalom/ nyilvántartását és feldolgozását a könyvtárosok saját elgondolásuk szerint különböző módon, központi egységesítés nélkül végzik.

Dokumentációs tevékenység alatt a könyvtárnak járó folyóiratok üzemi szempontból érdekes cikkeinek, hirdetései- nek, továbbá a könyvtár birtokában lévő fent részletezett egyéb irodalomnak feldolgozását /aktív dokumentáció/ és végül a vállalat, ill. intézmény érdeklődési körébe tartozó, külső szervek által feltárt irodalmi adatoknak feldolgozását /passzív dokumentáció/ és közreadását, hasznosítását értjük.

A következőkben a Kábel- és Sodronykötélgyár műszaki könyvtárának dokumentációs munkáját, a dokumentációs cikk- katalógus szerkesztésének módját és a szerkesztéssel kapoc- solatban jelenleg fennálló nehézségeket szeretném röviden is- mertetni:

Könyvtárunk 1955 óta végez dokumentációs munkát: a feltárt dokumentumokról értelemszerű címfordítást készít 125x75 mm méretű könyvtári címfelvételi lapokra, és a karto- nokból ETO szerinti szak- és szerzői betűrendes katalógust szerkeszt. A karton felső bal sarkában feltünteti a meglévő dokumentum /F+sorszám = a fordítás, C+sorszám = a fotokópia, másolat, kivonat, kutatási jelentés, tanulmányuti beszámoló stb., K+sorszám = a prospektus/ raktárjelzetét, és ezekről raktárkatalógust is készít. A dokumentációs munka menetét részletesen az MKT 1956. évi 5/6. számában ismertettük. A munka menete röviden a következő: a vállalat szempontjából érdekes cikkek kijelölése az előfizetett folyóiratokban, re- ferálólapokban, figyelőszolgálati kartonokban, témafigyelé- sekben stb., osztályozása ETO szerint, értelemszerű címfor- dítás és leírás készítése, sokszorosítás, katalógusszerkesz- tés. Az 1. ábrán egy megírt kartotékot mutatunk be eredeti nagyságban.

A betűrendes katalógus fontosságára Kalmár Andorné az MKT 1956. évi 3. számában megjelent cikkében rámutatott, s ez a katalógus üzemi szempontból nemcsak a különböző szolgálta- tásokban meghirdetett, címfelvételezésre vagy beszerzésre javasolt anyag azonosítása, hanem a rokon-szakterületek ha- zai és külföldi kutatói, szakértői irodalmi munkásságának, vállalatok hirdetéseiinek figyelemmel kísérése céljából is rendkívül hasznos.

667.621/.622.001.4:532.13

A pigment/kötőanyag rendszerek mérése
a Bayer-féle rotációs viszkoziméterrel.
- WEBER, Hans, H.

Farbe u. Lack, 65.k. 3.sz. 1959. p.127-
133. á:5, t:12, b:3.

1. ábra

Aktiv dokumentációs feltáró és feldolgozó munkánk mellett a passzív dokumentáció, vagyis a külső szervek /OMK, hálózati alközpont/ által nyújtott szolgáltatások mind sokkal oldalabbak, differenciáltabbak lesznek, és ezek feldolgozása mind nagyobb terhet ró a könyvtárra. A használt kartonméret és a rendelkezésre álló sokszorosítóeszköz a tájékoztató szöveg felvitelére nem alkalmas, így a külső szolgáltatásokról csak címleírás készülhet, s lemarad az értékes referátum.

Az OMK mint műszaki dokumentációs központ jelenleg a következő referátummal ellátott szolgáltatásokat nyújtja:

Témafigyelés: adott témára vonatkozó gyors, folyamatos szakirodalmi anyagközlés, amelyet havonta küldenek ki a megrendelőnek. A címfordításon, eredeti címen, szerzőn és megjelenési adatokon kívül referátumot tartalmaz. Több példányban írógéppel készül, A/5 méretű lapra folyamatosan egymás alá gépelt. A decimális jelzetet nem tünteti fel.

Figyelőkarton: mintegy 1000 témát felölelő, tulajdonképpen referátumot tartalmazó, 105x74 mm méretű, többnyire mindkét oldalán szöveges, sokszorosított kartonszolgáltatás, amely decimális tárgykörbeosztása alapján lehetővé teszi, hogy igénylői csak az általuk figyelemmel kísért aránylag szűkebb tárgykör irodalmáról szóló kartonokat vehessék kézhez. Havonta kerül szétküldésre.

Referáló lapszemlék: a természettudomány és technika különböző területeit ismertető, Fotorotaprint eljárással készített, havonta megjelenő folyóiratok /13-féle/, amelyek az adott szakágazaton belül alcsoportokra bontva tartalmazzák a vonatkozó cikkek referátumait és decimális jelzeteit.

Hálózati alközpontunk, a KGM Könyvtárának füzetalaku tájékoztatója ujabban szintén közöl referátumokat.

Ezt a passzív dokumentációs szolgáltatást - mint már említettük - csak úgy tudjuk a katalógusba besorolni, ha arról címleírást készítünk, és azt megfelelő példányszámban sokszorosítjuk. A kartonon utalni lehet a referátum lelőhelyére, a visszakeresés azonban rendkívül körülményes és időtrabló, tekintettel arra, hogy a szolgáltatások különböző alakjuknál fogva más-más helyen tárolnak/témafigyelés iratrendezőkben, figyelőkarton fiókokban, lapszemlék folyóiratok között/. Azonkívül a szolgáltatások, átfutási idejük szerint, sok esetben ugyanazt az irodalmat többször is hozzák, ezért feldolgozás előtt az adatokat a szerzői katalógusban egyeztetni kell. Különösen vonatkozik ez a beszerzésre kijelölt fordításokra, fordításmásolatokra, fotokópiákra.

A referátumok könyvtáron belüli decentralizálásának másik hátrányát a havonta kiadott könyvtári közleményeink összeállításánál tapasztaltuk. Többet szeretnénk nyújtani dolgozóinknak, s ezért a szolgáltatások alapján beszerzett fordítások, fotokópiák címleírásán és raktárjelzetén kívül azok referátumát is közöljük. A visszakeresés megkönnyítésére komoly adminisztrációra van szükség még így is körülményes.

J a v a s l a t o k .

A hálózati könyvtárak dokumentációs munkáját nagymértékben segítené, ha referátum szolgáltatás alapján a számunkra érdekes cikkekről referátumot tartalmazó kartonokat rendelhetnénk a kívánt példányszámban. A megrendelt témákra kapott szolgáltatásokat ugyanis azok teljes összességében a könyvtárak nem mindig tudják használni; célszerű ezt az anyagot átválogatni és csak a valóban érdekes dokumentumokat feldolgozni. A szolgáltatásokkal kapcsolatban a könyvtár munkája az anyag átnézetésére /kijelöltetésére/, a fordítások, fotokópiák, megfelelő példányszámu kartonok megrendelésére és a lerakás munkájára korlátozódna.

A karton mérete célszerűen az NDK-ban használatos 146x105 mm, vagyis a mi figyelőkartonunknál nagyobb volna;

a referátumok legnagyobb része az első oldalon elfér, így jobban áttekinthető és kezelhető katalógust kapunk. /A dokumentáció célja nálunk szabványosított kartonméret 105x74 mm, de készen nem kapható. A Könyvtárellátónál beszerezhető fiókok a könyvtári katalóguscédulák méretére /125x75 mm/ vannak szerkesztve s általában nyárssal ellátva. Ilyen fiókokba a figyelőkartonok nem helyezhetők el; így a szabványos dokumentációhoz a hálózati könyvtáraknak egyénileg kellene kartont és fiókokat készíttetniök. A nagyobb kartonméret esetében viszont csak fiókokra van szükség /jó volna, ha ezek elkészítését és forgalombahozatalát a Könyvtárellátó vállalná/. A vállalatok által végzett címfelvételezést továbbra is a szokásos katalóguscédulán lehetne eszközölni. A katalógus tehát kétféle kartonméretből tevődne össze: a nagyméretű referátummal ellátott külső szolgáltatásból és a kisebbméretű saját címfelvételezésből. A 2. ábra egy javasolt méretű kartonra átirított figyelőkarton szövegét és elrendezését tartalmazza. A bal felső sarok a hálózati könyvtárak egyéni jelzeteinek beírására üresen hagyandó.

A sajátcímfelvételezés később a szolgáltatásokban esetleg közzétett referátummal kiegészíthető, azaz nagyobb méretű kártyával kicserélhető.

A referátummal ellátott katalógus előnyei:

1. a referátummal ellátott szolgáltatás nemcsak átmenetileg /beérkezésétől lerakásáig/ nyújt tájékoztatást az adott irodalomról, hanem a katalógusba történő besorolása révén élővé válik.

2. nemcsak egy szűkebb olvasótáborhoz jut el, hanem valamennyi könyvtárlátogatónak tájékoztatására szolgál.

3. többen figyelnek fel az érdekes cikkekre, megnő a fordítási igény, ezáltal gyarapodik a magyarnyelvű irodalom.

4. könnyebb és gyorsabb a differenciált témára vonatkozó irodalomkutatás, bibliográfia összeállítása stb.

Propaganda céljára is igen jól felhasználható volna a referátummal ellátott karton. A katalógusokhoz szükséges példányszámon felül egy-két további példány megrendelése esetén például azok állandó használatra kiadhatók az egyes szakelőadóknak vagy a celofántasakos fotoalbumokhoz hasonló mappákba behelyezve - témák szerinti csoportosításban vagy az új anyag propagálásaként havonta cserélve - eljuttathatók az illetékesekhez, körözhetők az üzemben stb.

Ungvári Lászlóné

-.--.-.-.

677.721.017:620.17

Acélkábelek vizsgálata. - MOORTEI, Van De, D. -
Génie Civil, Paris, 78.k. 3479.sz. 1958.okt. 15.
p.409-417, á:37, t:2, g:4, f:14. T:OMK. R:Fábri.

A rotterdami acélsodronygyár kábelvizsgáló be-
rendezései. Az acélsodronyok fárasztási vizsgálá-
latai. A hajlítási és hajlékonysági vizsgálatok
lefolytatása és a vizsgálati eredmények. A kábel-
szélek kopásának vizsgálata. A sodronyok rozsdá-
védő bevonásai. A legmegfelelőbb korrózióvédő
bevonatok kikísérletezése. A vizsgálatok szerint
igen fontos a sodronyok üzemközbeni kenése.

OMK/51045

2. ábra

GONDOLATOK A FOLYÓIRATOK FORGALMÁRÓL.

A Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatójának olvasása köz-
ben sokszor elfog az öröm. Mint a legrégebbi vállalati mű-
szaki könyvtárosok egyike ilyenkor végiggondolom azt a ha-
talmas fejlődést, amelyet a kezdés minden küzdelmétől a
mai szép eredményekig elértünk. Az OMK és az alközpontok
munkája ma már egyre erősebbé teszi a műszaki könyvtári há-
lózatot, és a Tájékoztató cikkei jól tükrözik együttes mun-
kánk sikereit.

Az MKT legutóbbi számainak egyik legérdekesebb cikke
- Balázs S. és Terebessy Á. folyóiratforgalom elemző tanul-